

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av avfallslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av avfallslagen (RP 141/2022 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för betänkande och till jord- och skogsbruksutskottet och ekonomiutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av:

- jord- och skogsbruksutskottet JsUU 26/2022 rd
- ekonomiutskottet EkUU 54/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Jussi Kauppila, miljöministeriet
- konsultativ tjänsteman Tarja-Riitta Blauberg, miljöministeriet
- expert Tuuli Oikarinen, miljöministeriet
- konsultativ tjänsteman Sirje Stén, miljöministeriet
- konsultativ tjänsteman Heikki Lehtinen, jord- och skogsbruksministeriet
- medicinalråd Mikko Paunio, social- och hälsovårdsministeriet
- chefsjurist Mika Heinonen, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland
- ledande producentansvarsövervakare Teemu Virtanen, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland
- specialsakkunnig Hanna Ollila, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- direktör Petrus Kautto, Finlands miljöcentral
- specialplanerare Hanna Salmenperä, Finlands miljöcentral
- specialsakkunnig Tuulia Innala, Finlands Kommunförbund
- koncernjurist Tuomo Leino, Rapala VMC Oyj
- kundbetjäningsschef Maija Peltola, Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy
- ledande expert Satumaija Levón, Livsmedelsindustriförbundet rf
- ledande expert Marja Ola, Finsk Handel rf
- verkställande direktör Vesa Kärhä, Plastindustrin rf
- ordförande Irja Skytén-Suominen, Finlands Fiskodlarförbund rf
- verksamhetsledare Olli Saari, Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf.

Betänkande MiUB 14/2022 rd

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Kivikangas Oy
- MM Kotkamills Boards Oy
- Philip Morris Finland Ab
- Finlands Förpackningsproducenter Ab
- Suomen Palautuspakkaus Oy
- Finlands Returplast Ab
- Kosmetik- och hygienindustrin rf
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Skogsindustrin rf
- Bryggeri- och läskedrycksindustriförbundet rf
- Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf
- Tupakkateollisuusliitto ry.

Inget yttrande av

- Roskasakki
- Finlands naturskyddsförbund rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att avfallslagen ändras.

Genom de föreslagna ändringarna genomförs direktivet som gäller minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön. De produktförbud och krav på märkning som förutsätts i direktivet har redan tidigare införlivats i den nationella lagstiftningen. De nationella åtgärderna för minskning av konsumtionen av livsmedelsförpackningar och muggar som hör till plastprodukter för engångsbruk har i stället för genom lagstiftning genomförts genom ett avtal som den 4 mars 2022 undertecknades av miljöministeriet och föreningar som företräder de branscher och aktörer som är föremål för åtgärderna för minskning av konsumtionen.

En del av de föreslagna ändringarna behövs för att komplettera genomförandet av EU:s avfallslagstiftningspaket.

I avfallslagens bestämmelser om producentansvar tas som nya produktgrupper in flera plastprodukter för engångsbruk och fiskeredskap som innehåller plast. För vissa producenter av dessa produkter föreslås det bestämmelser om ett sådant organiserings- och kostnadsansvar för avfallshantering som enligt den gällande regleringen förutsätter separat insamling och för vissa andra producenter föreslås det bestämmelser om ett nytt kostnadsansvar, som gäller vissa avfallshanterings- och uppställningsåtgärder som genomförs av kommunerna.

Som en del av ändringarna i bestämmelserna om producentansvar slopas den omsättningsgräns på en miljon euro som för närvarande är knuten till producentansvaret för förpackningar. Samtidigt fogas till lagen en definition av producent av så kallade serviceförpackningar och odlarförpackningar. Den avviker från definitionen av förpackningsproducent och lägger producentansvaret på dem som tillverkar och importerar förpackningarna i fråga.

Betänkande MiUB 14/2022 rd

Genom den förordning som utfärdas med stöd av lagen föreslås det bestämmelser om nya produktkrav och nya krav på separat insamling i fråga om vissa plastprodukter, om nya krav på innehållet i konsumentinformationen samt om beloppet av de ersättningar som producenter ska betala till kommunerna för avfallshanterings- och uppställningsåtgärder och om fördelningen av dem enligt produktgrupp.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

Den lag som ingår i propositionen avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen med ändringar och med kommentarerna nedan.

Allmänna mål

Genom propositionen genomförs direktivet som gäller minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön, till den del det inte har gjorts tidigare. Målet med det så kallade SUP-direktivet (Directive on Single Use Plastics, SUP), som gäller plastprodukter för engångsbruk, är att förebygga och minska vissa plastprodukters inverkan på miljön, särskilt vattenmiljön, och på människors hälsa samt att främja övergången till en cirkulär ekonomi där det används innovativa och hållbara affärsmodeller, produkter och material. Direktivets tillämpningsområde omfattar produkter av oxo-nedbrytbar plast, fiskeredskap som innehåller plast samt vissa särskilt utsedda plastprodukter för engångsbruk. Regleringen gäller de plastprodukter som mest frekvent hittas som skräp på stränderna i EU:s medlemsländer.

Utskottet understöder rent allmänt principen om producentansvar och anser också att syftena med SUP-direktivet är viktiga. I bästa fall kopplar producentansvaret produkternas planerare och tillverkare till hela värdekedjan ända fram till avfallshanteringen. Undersökningar visar att systemen för producentansvar har gett betydande resultat i ordnandet av avfallshanteringen. Producentansvaret har redan länge varit i bruk för många produktgrupper, såsom förpackningar, papper, elektriska och elektroniska produkter och bildäck. Målet är också att påverka åtgärder i den övre ändan av värdekedjan, således produktdesign och tillverkning. Utvidgningen av producentansvaret är en del av den samhälleliga förändring som övergången till cirkulär ekonomi förutsätter, där åtgärderna inom cirkulär ekonomi inkluderas i alla faser av produktionen och konsumtionen. Övergången till förpackningar tillverkade av fiberbaserade material kan öka efterfrågan på material som ersätter plast och därmed produktionsmöjligheterna för dessa råvaror och den samhällsekonomiska nyttan också i Finland, i synnerhet om den inhemska råvaran också vidareförädlas i Finland.

Utskottet finner det beklagligt att direktivet trots de goda målen inte är särskilt ändamålsenligt för Finland, eftersom nedskräpningen av stränderna i Finland både till innehåll och mängd avviker avsevärt från situationen i de övriga medlemsländerna. Finland har också en välfungerande av-

Betänkande MiUB 14/2022 rd

fallshantering som i huvudsak har förebyggt den form av nedskräpning som avses i direktivet. Eftersom engångsprodukter av plast inte orsakar något betydande nedskräpningsproblem i Finland, blir konsekvenserna för minskningen av nedskräpningen mindre här än i andra europeiska länder. I fråga om SUP-direktivet är också det nationella handlingsutrymmet vid genomförandet ganska snävt, eftersom direktivet innehåller absoluta förbud och andra skyldigheter, och styrmedlet har fastställts i direktivet.

Det finns tyvärr inte tillräckligt med exakt evidensbaserad information om kostnadseffekterna av olika system för producentansvar på priset på de produkter som omfattas av systemet. Utskottet betonar att kostnadseffekterna på ett allmänt plan dock har bedömts vara små. Däremot är producentansvarets konsekvenser för nivån på avfallshanteringen och återvinningen av produkter klart positiva.

Osäkerhet kring direktivets tillämpningsområde

Vid beredningen av verkställigheten av SUP-direktivet har osäkerheten varit betydande i fråga om vilka produkter direktivet omfattar. Antagandet av kommissionens riktlinjer för definition av plast och plastprodukter för engångsbruk försenades med ett år från den tidsplan som fastställts i direktivet. Definitionen av plast i propositionen motsvarar definitionen i SUP-direktivet, i vilken andelen plast i produkten saknar betydelse vid bedömningen av om produkten hör till tillämpningsområdet eller inte. Kommissionen har dock i samband med genomförandet av direktivet och i de anvisningar som hänför sig till det betonat att det i direktivet inte har fastställts någon minimigräns för mängden plast som produkten innehåller, utan att det är konsekvent att inkludera en produkt som innehåller plast i direktivets tillämpningsområde oberoende av med vilken teknik den har tillverkats. Om det exempelvis i kartongmassan för att göra produkten vätsketät har tillsatts plastpolymerer med dispersionsteknik, är det enligt kommissionen motiverat att med tanke på teknikneutraliteten klassificera den som en plastprodukt.

Enligt utredning till utskottet fick man kommissionens ståndpunkt om tolkningen slutligen i september 2022 och miljöministeriet informerade alla aktörer om den, även om ståndpunkten som muntlig var inofficiell. Kommissionen har inte lämnat någon skriftlig motivering förrän helt nyligen i november, och inte heller detta dokument är ännu officiellt.

Ekonomiutskottet uttrycker i sitt utlåtande oro över att de stränga begränsningar som gäller ersättningsmaterial enligt SUP-direktivet kan avskräcka företag från att satsa på innovationer och investeringar. Miljöutskottet delar denna oro på ett allmänt plan och betonar behovet av att ersätta plastprodukter med icke-fossila material för att minska plastprodukternas miljökonsekvenser och främja den gröna omställningen. EU bör inte anta en detaljerad lagstiftning om enskilda avfallstyper vars genomförande oundvikligen kan medföra orimligt höga administrativa kostnader. Lagstiftningens strukturer bör uppmuntra till främjande av cirkulär ekonomi och utveckling av innovativa lösningar snarare än att hindra denna utveckling. Uppmärksamhet bör fästas vid de stora linjer som sammantaget främjar utfasningen av fossila material.

Betänkande MiUB 14/2022 rd

Kostnadsansvar för kommunala avfallshanterings- och uppställningsåtgärder för producenter av vissa produkter

I 48 b § i propositionen föreslås bestämmelser om producentens kostnadsansvar för vissa kommunala avfallshanterings- och uppställningsåtgärder. Denna nya skyldighet bidrar till att genomföra kostnadsansvaret för de offentliga insamlingssystem och den uppställning av nedskräpning för producenter av vissa plastprodukter för engångsbruk som förutsätts i artikel 8 i SUP-direktivet. Det finns produktgruppsspecifika skillnader i kostnadsansvarets omfattning och sådana skillnader i fråga om begynnelsestidpunkten som baserar sig på direktivet.

I propositionen föreslås det att det kostnadsansvar för vissa plastprodukter av engångstyp som förutsätts i direktivet genomförs så att ansvaret så långt som möjligt baserar sig på kommunens faktiska kostnader och att Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland, som är tillsynsmyndighet för producentansvaret, har en central roll i genomförandet av ansvaret. Enligt förslaget ska kommunerna årligen rapportera till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland om kostnaderna för avfallshantering och uppställning av produkter som omfattas av kostnadsansvaret samt för information och rådgivning i anslutning till dem. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska utifrån de närmare kostnadsfördelningsgrunder som anges i förordning av statsrådet fatta ett förvaltningsbeslut om den ersättning som varje registrerad producentsammanslutning betalar och om den ersättningsandel som ska redovisas till varje kommun. Under övergångsperioden 2023–2025 tillämpas dock en kalkylerad ansvarsgrund för att kommunerna ska ha tillräckligt med tid att förbereda sig på rapporteringen av avfallshanterings- och uppställningskostnaderna.

Utskottet konstaterar att kostnadsansvaret enligt direktivet kan genomföras nationellt på många olika sätt. Den modell som föreslås i propositionen kan anses vara rättvis med tanke på de faktiska kostnaderna, men rapporteringen om kostnaderna medför å andra sidan en administrativ börda för kommunerna. Utskottet anser det motiverat med tanke på producenternas rättssäkerhet att det årligen fattas ett överklagbart förvaltningsbeslut om kostnadsansvarets omfattning. Utskottet anser att den uppföljningsgrupp som föreslås i propositionen är ett centralt verktyg för att producentansvaret ska bli kostnadseffektivt. Utskottet anser det vara viktigt att uppföljningsgruppen tillsätts så snart som möjligt och att den får i uppgift att följa hur regleringen fungerar och utveckla god praxis särskilt i anslutning till kommunernas insamlings- och uppställningsåtgärder samt rådgivning och information i anslutning till dem.

Ändrad definition av förpackningsproducent

Utskottet välkomnar förslaget i 48 § om att slopa omsättningsgränsen på en miljon euro för företag som omfattas av producentansvaret för förpackningar från och med ingången av 2024. Slopandet av omsättningsgränsen främjar inte bara en jämlik behandling av företag utan främjar också ett enhetligt genomförande av producentansvaret, eftersom motsvarande undantag inte har föreskrivits för producenter inom andra produktgrupper. Också SUP-direktivet förutsätter att producentansvaret för plastförpackningar för engångsbruk utvidgas jämfört med nuläget, och förpackningar som hör till dess tillämpningsområde används mycket i företag vilkas omsättning understiger en miljon euro. I praktiken har ändringen inga betydande konsekvenser, eftersom producenterna även hittills har skött avfallshanteringen av produkter som företagen släppt ut på marknaden med en omsättningsgräns på mindre än en miljon euro när de har levererats till den av-

Betänkande MiUB 14/2022 rd

fallshantering som producenten ordnar. De nya företag med en omsättning under en miljon euro som ansluter sig till producentsammanslutningen medför dock administrativa kostnader för producentsammanslutningen.

Enligt propositionen kan små producentföretags administrativa börda till följd av de nya kraven minskas genom att det i förordningen om förpackningsavfall med stöd av 63 § i avfallslagen föreskrivs om lättare krav på registrering och rapportering för dem. Utskottet anser att när omsättningsgränsen slopas bör företag som släpper ut små mängder förpackningar på marknaden ges möjlighet till en lättare modell för rapportering av förpackningsuppgifter. Vid beredningen av rapporteringsskyldigheterna i förordningen om förpackningsavfall bör man således fästa uppmärksamhet vid att minska små producenters administrativa börda. Propositionen om lättare rapportering av uppföljningsuppgifter ingår i den ändring av förordningen om förpackningsavfall som är under beredning (statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om förpackningar och förpackningsavfall, 19 a §). Det är också viktigt att vid tillsynen över producentansvarssystemen fästa särskild vikt vid att små producenters administrativa avgifter är skäliga.

Utskottet konstaterar att ändringarna ökar antalet nya företag med producentansvar med uppskattningsvis 21 000–36 000 företag, av vilka 21 000 är lantbruksföretag. Den i propositionen föreslagna nya definitionen av producenter av odlarförpackningar, enligt vilken som producent i fråga om förpackningar som används för förpackning av obehandlade jordbruks- och trädgårdsprodukter betraktas den som tillverkar eller importerar förpackningarna, innebär dock att uppskattningsvis cirka 17 000 små lantbruksföretag som packar produkter inte omfattas av producentansvaret.

Som producent av serviceförpackningar och odlarförpackningar betraktas den som tillverkar eller importerar förpackningarna, i stället för den som förpackar produkterna eller importerar de förpackade produkterna. Som serviceförpackningar betraktas förpackningar som används för förpackning av livsmedel och andra produkter på försäljningsstället och som överläts direkt till konsumenten. Dessutom ska material som används för förpackning av foderbalar enligt förslaget lämnas utanför producentansvarsskyldigheten, eftersom det inte yrkesmässigt släpps ut på marknaden i lagens mening. Enligt en grov uppskattning finns det omkring 14 000 små lantbruk som säljer förpackat gräs från gården, och som därmed är producentansvarsskyldiga enligt den nuvarande definitionen av förpackningsproducenter. Av dem säljer över 80 procent gräs endast sporadiskt.

Utskottet välkomnar förslaget till begränsning för att hålla kostnaderna på en skälig och ändamålsenlig nivå. Genom undantaget kan man avsevärt minska antalet små företag som omfattas av producentansvaret och på så sätt stävja ökningen av administrativa kostnader och arbetsmängd både för verksamhetsutövarnas, producentsammanslutningarnas och myndigheternas del. Nya företag som omfattas av producentansvaret ska ansluta sig till en sammanslutning av förpackningsproducenter i enlighet med 62 § i avfallslagen. Utifrån nuvarande materialåtervinningsavgifter och den genomsnittliga mängd förpackningar som släpps ut på marknaden, kan de materialåtervinningsavgifter som producentsammanslutningarna tar ut hos producenter med en omsättning under en miljon euro uppskattas till i genomsnitt 12–468 euro per år, beroende på det förpackningsmaterial som släpps ut på marknaden.

Betänkande MiUB 14/2022 rd

Producentansvar vid distansförsäljning

Utskottet ställer sig bakom de åtstramningar som föreslås i propositionen för att eliminera så kallade fripassagerare. Utländska företag som bedriver distanshandel bör få sköta sitt lagstadgade producentansvar. På detta sätt kan man säkerställa lika konkurrensförutsättningar för finländska och utländska företag i Finland. I sitt betänkande om ändring av avfallslagen (MiUB 3/2021 rd) understödde miljöutskottet att producentansvaret utvidgades till att gälla också distanshandel. Utskottet ansåg också att det är viktigt att undersöka möjligheterna att precisera Tullens roll i tillsynen över producentansvaret inom distanshandeln. I propositionen föreslås det att Tullens roll stärks i synnerhet vid tillsynen över distanshandel med produkter som omfattas av producentansvaret. Till bestämmelsen om Tullens behörighet som ingår i 3 mom. i 35 § i lagförslaget fogas enligt förslaget en skyldighet för Tullen att i samarbete med NTM-centralen i Birkaland övervaka distanshandel med produkter som omfattas av producentansvaret. Utskottet ställer sig bakom förslaget.

Tobaksproducenternas kostnadsansvar

Det vanligaste enskilda skräpslaget både i Finland och på andra håll är cigarettfimpar tillverkade av cellulosaaacetat. Enligt definitionen i SUP-direktivet ingår cellulosaaacetat i plaster. I en utredning som gjordes 2012–2018 utgjordes 63 procent av allt skräp i Finland av cigarettfimpar.

Utskottet välkomnar förslaget att kommunerna ansvarar för anordnandet av insamling och städning av tobaksavfall samt för informationen och rådgivningen, och att Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland årligen till kommunerna förmedlar den ersättning som tas ut av tobaksindustrin för kostnaderna för insamling, uppstädning och information om tobaksavfall. Till skillnad från andra produktgrupper är det befogat att föreskriva att även den information och rådgivning som avses i 51 § är en operativ skyldighet för kommunen, för att tobaksproducenterna inte vid fullgörandet av dessa skyldigheter ska kunna marknadsföra tobaksprodukter på ett sätt som strider mot tobakslagstiftningen och internationella avtal om tobak. Avsikten är att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om producenternas kostnadsansvar för vissa kommunala avfallshanterings- och uppstädningsåtgärder inom allmänna områden som kommunens renhållnings- och uppstädningsansvar omfattar. Enligt propositionen kan Finland få cirka 18 300 avfallskärl för tobaksavfall fram till 2024.

Systemet med pant på flaskor

I Finland är separat insamling som baserar sig på pantsystem för alla dryckesflaskor mycket effektiv och även kapsylen på plastflaskor återgår nästan alltid tillsammans med flaskan till återvinningssystemet och orsakar således inte nedskräpning i samma utsträckning som i många andra länder. De särskilda insamlingsskyldigheter som föreskrivs i direktivet för 2029 bedöms således bli uppfyllda i fråga om pantförsedda flaskor. Inga noggranna uppgifter finns om antalet plastflaskor som faller utanför pantsystemet, men antalet bedöms vara litet jämfört med antalet flaskor som hör till det pantbaserade retursystemet. På basis av detta behövs inga nya åtgärder för separat insamling, och genomförandet av kraven på separat insamling i direktivet medför inga betydande nya kostnader.

Betänkande MiUB 14/2022 rd

Sakkunniga har dock uttryckt oro över att den finländska dryckesindustrin blir tvungen att göra betydande investeringar både i sina egna system och eventuellt i hela flaskretursystemet när kapsyler som ska hållas fästa på flaskorna blir obligatoriska. Utskottet konstaterar att konsekvenserna för företagen av produktkravet på kapsyler som hålls fästa på flaskor inte har kunnat bedömas på ett tillförlitligt och slutgiltigt sätt under beredningen av propositionen. Därför är det nödvändigt att Finlands Standardiseringsförbund SFS strävar efter att påverka den harmoniserade EU-standard som är under beredning och som gäller kravet på att kapsyler ska fästas så att kostnaderna för det finska pantsystemet och läskedrycksindustrin är så små som möjligt.

Producentansvar för fiskeredskap

I propositionen föreslås det att fiskeredskap som innehåller plast ska omfattas av det producentansvar som förutsätts i 46 § 1 mom. i avfallslagen, för genomförande av artikel 8 i SUP-direktivet. Det genomförs i större utsträckning än enligt direktivet så att producentansvaret för fiskeredskap som innehåller plast utöver fiskeredskap för havsfiske också omfattar redskap för fiske på inre vatten. Vid fiske till havs och på inre vatten används samma slags fiskeredskap, och en redskapstillverkare som släpper ut dem på marknaden kan inte veta om de kommer att användas på inre vatten eller till havs. Därför är det inte ändamålsenligt att definiera vilka fiskeredskap producentansvaret omfattar enligt vattenområdet. Direktivet förutsätter att producentansvaret från och med den 1 januari 2025 tillämpas på alla fiskeredskap som innehåller plast, inklusive spöfiskeredskap.

Utskottet konstaterar att det i utredningar om nedskräpning av havsområdet har uppskattats att av Finlands andel av strandskräpet utgörs enligt antal cirka 6,3 procent av fiskeavfall. Till skillnad från många andra medlemsländer minskar inkluderandet av fiskeredskap i producentansvaret för Finlands del inte nedskräpningen och förbättrar inte heller hanteringen av avfall från fiskeredskap genom det planerade insamlingsnätverket. Vanligen lämnas fiskeredskap inte avsiktligt i vattendrag eller på stränder, utan de förloras av misstag i samband med fiske. Utskottet anser att man bör eftersträva en maximalt kostnadseffektiv modell för att genomföra direktivet på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt med beaktande av den begränsade nyttan. Det nationella genomförandet ska också till denna del vara så flexibelt som möjligt och antalet mottagningsplatser ska vara förnuftigt i förhållande till mängden avfall som samlas in eller möjliggöra insamling också av kampanjkaraktär. När nya system för separat insamling inrättas bör också miljökonsekvenserna av själva insamlingen beaktas. Ett nära samarbete mellan centrala aktörer främjar ett öppet informationsflöde och genomförandet av ett ekoeffektivt insamlingssystem.

Också jord- och skogsbruksutskottet anser det i sitt utlåtande viktigt att producentsammanslutningen för uttjänta fiskeredskap ges så stor frihet som möjligt att planera och genomföra avfallsinsamlingen på ett kostnadseffektivt sätt. Producentsammanslutningen kan enligt förslaget ordna fasta mottagningsställen för stående fångstredskap på de platser de anser bäst. Avsikten är dock att minimiantalet mottagningsplatser ska föreskrivas genom en förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av avfallslagen. Jord- och skogsbruksutskottet förutsätter att möjligheten att minska minimiantalet mottagningsplatser som ingår i utkastet till förordning utvärderas på nytt. Alternativt ska möjligheten att ordna insamling av stående fångstredskap i kampanjform på motsvarande sätt som för spöfiskeredskap utredas.

Betänkande MiUB 14/2022 rd

Miljöutskottet konstaterar att en producentsammanslutning som är gemensam för alla typer av fiskeredskap sannolikt är det mest kostnadseffektiva sättet för producenterna att ordna producent-sammanslutningens verksamhet, eftersom kostnaderna för producentsammanslutningens förvaltning då fördelas mellan så många producenter som möjligt. Det är också viktigt att notera att även om alla producenter är i samma producentsammanslutning innebär detta inte att kostnaderna för hanteringen av en typ av fiskeredskap kan överföras till en annan typ av fiskeredskap. Enligt 63 och 63 a § i avfallslagen betalar varje producent endast kostnaderna för avfallshanteringssystemet för de produkter och motsvarande produkter som producenten släpper ut på marknaden. Producenterna av spöfiskeredskap fördelar således kostnaderna för insamling och hantering av spöfiskeredskap sinsemellan och producenterna av fasta redskap delar kostnaderna för insamling och hantering av fasta redskap sinsemellan. Endast producentsammanslutningens förvaltning är gemensam. Således kan den föreslagna 62 §, enligt vilken en producentsammanslutning för fiskeredskap ska omfatta alla fiskeredskap, inte leda till att producenten av fiskeredskap blir tvungen att stå för kostnaderna för avfallshanteringen av andra fiskeredskap än de som producenten själv släppt ut på marknaden. Utskottet konstaterar att ekonomiutskottet har en felaktig uppfattning om detta när det i sitt utlåtande konstaterar att spöfiskare via producentsammanslutningen också skulle bli tvungna att betala för avfallshanteringen av fiskeri- och vattenbruksprodukter och uppmanar miljöutskottet att bedöma om det är motiverat att kräva en modell med en enda producent-sammanslutning.

Å andra sidan har man i bestämmelserna om producentansvar i allmänhet avstått från att ingripa i producenternas inbördes organisering. En central del av producentansvaret är producenternas frihet att organisera sig på det sätt de önskar. Utskottet föreslår därför att 62 § i lagförslaget ändras så att skyldigheten att producentsammanslutningen för fiskeredskap ska omfatta alla fiskeredskap som innehåller plast stryks. Utskottet betonar att även om lagstiftningen inte tvingar producenterna att organisera sig i en enda producentsammanslutning, kan de om de så vill ändå gå in för det. Utskottet bedömer utifrån inkommen utredning att en större producentsammanslutning kan ge producenterna effektivitetsfördelar vid skötseln av producentansvaret och i synnerhet genom producentsammanslutningsförvaltningens verksamhet jämfört med att varje typ av fiskeredskap har en egen producentsammanslutning. De administrativa kostnaderna är dock små och den viktigaste kostnadsposten är ordnandet av avfallshanteringen samt insamling eller mottagning av avfall. Bestämmelser om detta utfärdas separat i förordningen för varje typ av fiskeredskap. Organiseringen av producenterna i en eller flera producentsammanslutningar påverkar inte på något sätt innehållet i insamlings- eller mottagningsskyldigheterna.

Utskottet inser att producenterna inom branschen skiljer sig avsevärt från varandra både i fråga om typen av fiskeredskap och i fråga om verksamhetens omfattning, så deras intressen är inte nödvändigtvis identiska. Utskottet rekommenderar dock starkt utifrån sakkunnigutfrågningen att olika producenter så snabbt som möjligt inleder samarbete och därmed i fråga om administrativa kostnader kan dra nytta av de effektivitetsfördelar som modellen med en enda producentsammanslutning kan medföra. I producentsammanslutningen förpliktar lagstiftningen producenterna att fördela sina finansiella bidrag för att täcka de administrativa kostnaderna på ett jämnt sätt i förhållande till de produkter som de släpper ut på marknaden, vilket också gäller kostnaderna för bildandet av sammanslutningen.

Betänkande MiUB 14/2022 rd

Utskottet konstaterar att en producentsammanslutning enligt 63 § i avfallslagen ska vara en icke-vinstdrivande sammanslutning vars syfte är att fullgöra producentansvarsskyldigheterna för de producenter som anslutit sig till sammanslutningen. Skyldigheterna ska fördelas jämnt mellan producenterna med beaktande av verksamhetens art och omfattning och så att handelshinder och snedvridning av konkurrensen undviks. Producentens redovisnings- och informationsskyldigheter ska anvisas i lindrig form för producenter som släpper ut små mängder produkter på marknaden, om skyldigheterna annars skulle vara oskäligen för producenten. Varje producent betalar därför i proportion till sin marknadsandel. Småproducenter ska också ha lättare bokförings- och informationsskyldigheter och avgifter i anslutning till dessa.

Utskottet betonar dessutom att producentansvaret enligt 48 § i avfallslagen endast gäller tillverkare och importörer som yrkesmässigt släpper ut produkter som omfattas av producentansvar på marknaden. Gränsen för yrkesmässig verksamhet definieras inte närmare i avfallslagen eller i förordningar som utfärdats med stöd av den. Gränsen har i praktiken ansetts vara mervärdesskattskyldighet för verksamheten, således en årlig omsättning på 15 000 euro. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland, som övervakar producentansvaret, förutsätter inte att aktörer som inte omfattas av mervärdesskattskyldigheten ansluter sig till producentsammanslutningen. Utskottet förutsätter att denna i praktiken etablerade gräns också tillämpas på producentansvaret för fiskeredskap och att producentansvaret således inte alls gäller verksamhetsutövare som underskrider gränsen för mervärdesskatten.

Enligt propositionen krävs det ett permanent insamlingsnät endast för fasta redskap och kostnaderna för det uppgår till cirka 80 000–180 000 euro per år. I fråga om spöfiskeredskap är bestämmelsen om insamling så flexibel att det är svårt att ens ungefärligt uppskatta de kostnader som den medför för producenterna. Utskottet betonar att dess kostnader bedöms vara små. Producentansvaret bedöms således inte ha någon betydande inverkan på priset på fiskeredskap eller de inhemska fiskeredskapstillverkarnas konkurrenskraft jämfört med utländska tillverkare. Producenterna av fiskeredskap (tillverkare och importörer) betalar kostnaderna för den avfallshantering som omfattas av producentansvaret. Producenterna överför kostnaderna till priset på sina produkter. Producenterna fördelar kostnaderna för producentansvaret på samtliga produktpriser vilket innebär att prishöjningen på en enskild produkt i allmänhet inte är stor. Erfarenheterna från andra system för producentansvar visar också att producentansvarets inverkan på produktpriset är mycket liten. De kostnadseffekter som föreslås i utskottets sakkunnigyttranden kan med tanke på detta anses vara orealistiskt höga.

Utskottet anser ändå att det är viktigt att man i all reglering strävar efter lösningar som dämpar de kostnader som den orsakar. Enligt utredning till utskottet är avsikten att det i utkastet till förordning om fiskeredskap ska föreskrivas att de administrativa avgifternas andel inte får vara oskäligt stor jämfört med antalet fiskeredskap som producenten släpper ut på marknaden och avgifterna för avfallshanteringen för den som omfattas av producentansvaret. Även med detta strävar man efter att de administrativa kostnadernas andel inte ska bli oskäligt stor för företag som säljer fiskeredskap i liten skala.

Med tanke på helheten är det också av betydelse att producentansvaret gäller alla tillverkare och importörer som släpper ut fiskeredskap på den finska marknaden, också distansförsäljare från utlandet. Trots att tillsynen över distanshandeln har inneburit utmaningar har situationen på senare

Betänkande MiUB 14/2022 rd

tid förbättrats i och med att tillsynsmyndigheternas resurser och samarbetet inom EU har ökat. Också bestämmelserna om auktoriserat ombud gör det lättare för distansförsäljare att fullgöra sina producentansvarsskyldigheter och utöva tillsyn i Finland.

Enligt propositionen ska producentansvaret för avfallshanteringen av fiskeredskap som innehåller plast inledas den 1 januari 2025. Producenterna av fiskeredskap ska lämna in en ansökan om registrering av producentsammanslutningen till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland senast den 31 december 2023 för att centralen ska hinna behandla ansökan och fatta beslut om registrering i god tid innan den egentliga skyldigheten att ordna avfallshantering börjar.

Som det sägs ovan ställer sig utskottet skeptiskt till direktivets ändamålsenlighet i finländska förhållanden och anser att det i Finland inte finns något liknande nedskräpningsproblem som i andra EU-länder som direktivet effektivt skulle påverka lösningen av, med undantag för nedskräpning på grund av cigarettfimpar. Tvärtom kan systemet med separat insamling av fiskeredskap sammantaget rentav orsaka fler skadliga miljökonsekvenser än lösningar på dem. Enligt artikel 15 i direktivet ska kommissionen göra en utvärdering av direktivet senast den 3 juli 2027, när systemet alltså har varit i användning i 2,5 år. Utvärderingen ska göras på grundval av information från medlemsstaterna. Utskottet förutsätter att ministeriet följer hur producentansvarssystemet fungerar och vilka kostnader det medför så att det vid behov effektivt kan rapporteras till kommissionen och framställas krav på att systemet ändras eller att den nationella flexibiliteten ökas redan före den tidsfrist som nämns i direktivet.

DETALJMOTIVERING

48 g §. Kommunens skyldighet att förhindra nedskräpning till följd av tobaksprodukter.

Utskottet föreslår att slutet av den första meningen kompletteras med en ny bisats ”med undantag för information om återanvändbara alternativ”. Utskottet konstaterar att det är fråga om att korrigera ett fel: eftersom det i paragrafen föreslås en hänvisning till producentens informations- och rådgivningsskyldighet enligt 51 § i avfallslagen, ska det också ingå en skyldighet att informera om återanvändbara alternativ till tobaksprodukter för engångsbruk. Marknadsföring av tobaksvaror är förbjuden, och upplysning till förmån för återanvändbara tobaksvaror skulle kunna tolkas som marknadsföring.

55§. Säkerställande av att en producent är registrerad. Det föreslås att 55 § i avfallslagen kompletteras med en skyldighet för distributörer och andra företag samt offentliga upphandlande enheter som skaffar produkter som omfattas av producentansvaret att försäkra sig om att producenten finns i producentregistret. Förslaget berör alla produkter som producentansvaret omfattar, och det bidrar också för andra produkters del till att säkerställa fullgörandet av producentansvaret samt främjar tillsynen över fripassagerare. Utskottet föreslår att bestämmelsen ändras så att det ”i den mån det är möjligt” ska säkerställas att producenten finns i producentregistret. I bestämmelsen anges inte exakt på vilket sätt leverantörens anslutning till producentregistret ska säkerställas, utan detta har avsiktligt lämnats öppet. Den upphandlande enheten behöver till exempel inte kontrollera att varje underleverantör är införd i producentregistret för varje produkt. Exempelvis

Betänkande MiUB 14/2022 rd

kan man genom att ta in ett villkor i upphandlingskontraktet inverka på att leverantören övervakar att producentansvarsskyldigheterna fullgörs i leverantörens egna underleverantörsavtal.

62§. Anslutning till producentsammanslutningar. Utskottet föreslår att 62 § 1 mom. ändras så att den sista meningen enligt vilken verksamhetsfältet för en sammanslutning av producenter av fiskeredskap ska omfatta alla fiskeredskap som innehåller plast stryks. Utskottet anser att ändringen behövs, eftersom producentansvaret är en viktig del av producenternas frihet att ordna verksamheten på önskat sätt och det inte finns några särskilda grunder för att reglera omfattningen av den bransch som producentsammanslutningen av fiskeredskap bedriver. Utskottet går närmare in på producentansvaret för fiskeredskap ovan i den allmänna motiveringen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 141/2022 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av avfallslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i avfallslagen (646/2011) 6 § 1 mom. 29 punkten, 24 a § 1 mom., 25 § 3 mom., 48 §, 51 § 1 mom., 53 a och 55 §, 62 § 1 mom., 66 a § 1 och 2 mom., 69 § 3 mom. samt 128 §, av dem 6 § 1 mom. 29 punkten, 51 § 1 mom., 53 a §, 62 § 1 mom., 66 a § 1 och 2 mom. och 69 § 3 mom. sådana de lyder i lag 714/2021, 24 a § 1 mom. och 25 § 3 mom. sådana de lyder i lag 917/2021 samt 48 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 410/2014 och 714/2021, samt *fogas* till 6 § 1 mom., sådant det lyder i lag 714/2021, nya 30–34 punkter, till lagen nya 48 a–48 g §, till 145 §, sådan den lyder i lag 834/2017, ett nytt 2 mom. och till lagen en ny bilaga som följer:

6 §

Övriga definitioner

I denna lag avses med

29) *internationell avfallstransport* sådan transport av avfall som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall, nedan *avfallstransportförord-*

Betänkande MiUB 14/2022 rd

ningen, när transporten sker från Finland till ett annat land eller från ett annat land till Finland och när avfall transporteras via Finland,

30) *plast* ett material bestående av en polymer enligt definitionen i artikel 3.5 i den i 6 § 1 punkten underpunkt a i kemikalielagen (599/2013) avsedda Reach-förordningen till vilken tillsatser eller andra ämnen kan ha lagts och som kan användas som huvudsaklig strukturkomponent i slutprodukter, med undantag för naturliga polymerer som inte har modifierats på kemisk väg,

31) *plastprodukt för engångsbruk* en produkt som helt eller delvis består av plast och som inte har utformats, konstruerats eller släppts ut på marknaden för att under sin livscykel återanvändas flera gånger genom att sändas tillbaka till en producent för att återfyllas eller återanvändas för samma ändamål som den utformades för,

32) *fiskeredskap* alla föremål eller redskap som används inom fiske eller vattenbruk för att lokalisera, fanga eller föda upp vattenlevande biologiska resurser eller som flyter på vattenytan och används i syfte att dra till sig och fanga eller föda upp vattenlevande biologiska resurser, med undantag för elektriska och elektroniska produkter som hör till fiskeredskapet,

33) *uttjänta fiskeredskap* alla fiskeredskap och separata komponenter som är avfall enligt 5 §,

34) *tobaksprodukter* tobaksprodukter enligt 2 § 1 punkten i tobakslagen (549/2016).

24 a §

Marknadskontroll

Säkerhets- och kemikalieverket övervakar i egenskap av marknadskontrollmyndighet att kraven och begränsningarna i fråga om förpackningar, fordon samt deras material och komponenter, batterier och ackumulatorer, elektriska och elektroniska produkter samt andra produkter följs, så som anges närmare i de förordningar av statsrådet som utfärdats med stöd av 5 b eller 10 §.

25 §

Övriga tillsynsmyndigheter

Skatteförvaltningen har inom sitt ansvarsområde tillsyn över att de bestämmelser om dryckesförpackningar enligt 68 § som ingår i denna lag eller utfärdats med stöd av den följs. Tullen övervakar i samarbete med Finlands miljöcentral internationella avfallstransporter och i samarbete med Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland distanshandel med produkter som omfattas av producentansvaret. Tullen har dessutom tillsyn över att den i artikel 4.1 i kvicksilverförordningen föreskrivna restriktionen av import för bortskaffande som avfall följs.

Betänkande MiUB 14/2022 rd

48 §

Produkter och producenter som omfattas av producentansvaret

Producentansvaret omfattar följande produkter, oberoende av försäljningssättet, och producenter som yrkesmässigt släpper ut dem på marknaden eller säljer dem genom distansförsäljning direkt till användare:

1) däck till motordrivna och andra fordon och anordningar, när producenten anses vara den som tillverkar, importerar eller regummerar sådana däck eller den som importerar däckförsedda fordon eller anordningar,

2) personbilar, paketbilar och andra jämförbara fordon, när producenten anses vara den som tillverkar eller importerar sådana fordon eller för in fordonen i landet i den inhemska användarens namn,

3) elektriska och elektroniska produkter, när producenten anses vara den som tillverkar eller importerar produkten eller försäljare som säljer produkterna under eget namn eller varumärke, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=j%C3%A4telaki%20a6.6.2014-410> \o Länk till ändringsförfattningens ikraftträdandeuppgifter

4) batterier och ackumulatorer inklusive batterier och ackumulatorer som ingår i elektriska och elektroniska produkter, fordon eller andra produkter, när producenten anses vara den som släpper ut batterierna eller ackumulatorerna på marknaden,

5) tidningar, tidskrifter, kontorspapper och andra liknande pappersprodukter, när producenten anses vara den som tillverkar eller importerar det papper som används för tillverkning av pappersprodukterna eller den som importerar de tryckta pappersprodukterna,

6) förpackningar vars producent anses vara den som förpackar produkterna eller importerar de förpackade produkterna; i fråga om förpackningar som används för förpackning av livsmedel och andra produkter på försäljningsstället och som överläts direkt till konsumenten (serviceförpackning) och förpackningar som används för förpackning av obehandlade jordbruks- och trädgårdsprodukter (odlarförpackning), anses dock producenten vara den som tillverkar eller importerar förpackningarna,

7) muggar som säljs tomma till slutanvändarna och som hör till plastprodukter för engångsbruk samt deras korkar och lock, när producenten anses vara den som tillverkar eller importerar produkten,

8) våtservetter för personlig hygien och konsumentbruk som hör till plastprodukter för engångsbruk, när producenten anses vara den som tillverkar eller importerar produkten,

9) ballonger för konsumentbruk som hör till plastprodukter för engångsbruk, när producenten anses vara den som tillverkar eller importerar produkten,

10) tobaksprodukter med filter som hör till plastprodukter för engångsbruk och tobaksfilter som hör till plastprodukter för engångsbruk, när producenten anses vara den som tillverkar eller importerar produkten,

11) fiskeredskap som innehåller plast, när producenten anses vara den som tillverkar eller importerar produkten.

Producentansvaret gäller dock inte producenter av förpackningsmaterial för foderbalar.

Närmare bestämmelser om vilka de produkter och producenter som avses i 1 mom. är får utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet får det också utfärdas närmare bestämmelser om tillämpningen av bestämmelserna om producentansvar, i fall där produk-

Betänkande MiUB 14/2022 rd

terna skaffas från ett annat land eller förs ut ur landet genom elektronisk handel eller någon annan distansförsäljning.

48 a §

Producentens kostnadsansvar i fråga om vissa plastprodukter för engångsbruk

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 46 § 1 mom. har följande producenter endast kostnadsansvar enligt 48 b § för kommunala avfallshanterings- och uppstädningsåtgärder:

- 1) producenter av våtservetter för personlig hygien och konsumentbruk som hör till plastprodukter för engångsbruk,
- 2) producenter av ballonger för konsumentbruk som hör till plastprodukter för engångsbruk,
- 3) producenter av tobaksprodukter med filter som hör till plastprodukter för engångsbruk och av tobaksfilter som hör till plastprodukter för engångsbruk.

De i 1 mom. avsedda producenternas kostnadsansvar gäller de produkter som producenten släpper ut på marknaden eller säljer genom distansförsäljning direkt till användare i Finland och en sådan andel av andra motsvarande produkter som kan anses vara skälig med hänsyn till producentens marknadsandel, oberoende av tidpunkten då produkterna släppts ut på marknaden.

48 b §

Producentens kostnadsansvar för vissa kommunala avfallshanterings- och uppstädningsåtgärder

De i 48 § 1 mom. 6–10 punkten avsedda producenterna av plastprodukter för engångsbruk ska årligen och enligt produktgrupp svara för de kostnader för avfallshanterings- och uppstädningsåtgärder som produkterna orsakar kommunerna inom de områden som avses i 48 c § i enlighet med vad som föreskrivs i 2–4 mom.

Producenter av våtservetter som hör till plastprodukter för engångsbruk och producenter av ballonger som hör till plastprodukter för engångsbruk ska svara för de kostnader som kommunen orsakas av att städa upp efter nedskräpning förorsakad av produkterna i fråga och av att transportera och behandla det uppstädade skräpet.

Producenter av tobaksprodukter med filter som hör till plastprodukter för engångsbruk och av tobaksfilter som hör till plastprodukter för engångsbruk ska svara för de kostnader som kommunen orsakas av att

- 1) ordna insamling, transport och hantering av avfall för att förhindra nedskräpning som orsakas av dessa produkter, inklusive insamlingskärl avsedda för tobaksavfall,
- 2) städa upp efter nedskräpning som orsakas av dessa produkter samt av att transportera och behandla det uppstädade skräpet,
- 3) ge information och råd som anknyter till de åtgärder som avses i 1 och 2 punkten och till förhindrande av nedskräpning.

Producenter av i bilagan avsedda förpackningar som hör till plastprodukter för engångsbruk samt producenter av muggar som säljs tomma till slutanvändarna och som hör till plastprodukter för engångsbruk ska utöver producentansvaret enligt 46 § 1 mom. dessutom svara för de kostnader som kommunen orsakas av att

- 1) ordna insamling, transport och hantering av avfall för att förhindra nedskräpning som orsakas av dessa produkter,

Betänkande MiUB 14/2022 rd

2) städa upp efter nedskräpning som orsakas av dessa produkter samt av att transportera och behandla det uppstädade skräpet.

48 c §

Områden som omfattas av kostnadsansvar

Producentens kostnadsansvar enligt 48 b § gäller områden

1) som kommunen med stöd av lagen om underhåll och renhållning av gator och vissa allmänna områden (669/1978) är skyldig att renhålla,

2) där kommunen är en sådan aktör eller en sådan innehavare av ett område som avses i 74 § 1 mom. 1, 2 och 5 punkten,

3) där kommunen i egenskap av i 76 § avsedd aktör eller innehavare är skyldig att ordna tillräcklig avfallsinsamling och andra avfallshanteringstjänster.

48 d §

Fastställande av producentens kostnadsansvar

Producentens kostnadsansvar enligt 48 b § fastställs på följande grunder:

1) producenternas andel av de kostnader som kommunerna uppger för avfallshanterings- och uppställningsåtgärder som har genomförts i områden som avses i 48 c § samt för sådana informations- och rådgivningsåtgärder som ska anses behövliga för att förebygga och minska nedskräpning,

2) varje i 48 b § avsedd produktgrupps andel av de kostnader som avses i 1 punkten, beräknad utifrån avfallens och skräpets vikt, antal, volym, en kombination av dessa eller någon annan ändamålsenlig faktor,

3) producentens eller producentsammanslutningens andel av de produkter som har släppts ut på marknaden eller sålts genom distansförsäljning direkt till användare i Finland och en sådan andel av andra motsvarande produkter som kan anses vara skälig med hänsyn till producentens marknadsandel, oberoende av tidpunkten då produkterna släppts ut på marknaden.

Närmare bestämmelser om producenternas kostnadsandel enligt 1 mom. 1 punkten och om den fördelning av kostnader enligt produktgrupp som avses i 1 mom. 2 punkten får utfärdas genom förordning av statsrådet. Avvikelse från den grund för kostnadsfördelning som anges i förordning får göras, om en producent eller producentsammanslutning visar att en produkt och produktgrupp till följd av förändrade förhållanden utgör en betydligt mindre andel av det insamlade eller uppstädade skräpet än vad den grund för kostnadsfördelning som anges i förordningen visar.

48 e §

Anmälan om och ersättning för kommunens avfallshanterings- och uppställningskostnader

För att vara berättigad till ersättning från en producent ska kommunen årligen före utgången av maj anmäla sina i 48 d § avsedda avfallshanterings- och uppställningskostnader för det föregående året till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland. I anmälan ska specificeras vilka kostnader som har orsakats av

Betänkande MiUB 14/2022 rd

- 1) insamling, transport och hantering av avfall som ordnats för att förhindra nedskräpning,
- 2) uppstädning, transport och hantering av skräp,
- 3) separata avfallskärl för tobaksavfall samt sådan information och rådgivning som avses i 48 b § 3 mom. 3 punkten.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland beslutar om de ersättningar som ska betalas till kommunen utifrån det som föreskrivs i 48 d §. I beslutet ska de ersättningar som betalas av varje i 62 § avsedd producentsammanslutning och producent specificeras enligt produktgrupp, och det totala beloppet av de ersättningar som ska betalas till varje kommun ska framgå av beslutet. Producentsammanslutningen och producenten ska betala ersättningarna till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland, som vidarebefordrar dem till kommunerna. Producenten ska betala myndigheterna för de kostnader som uttaget av ersättningarna och vidarebefordran av dem ger upphov till.

48 f §

Sammansättningsutredning

Producenterna ska tillsammans minst vart tredje år göra en utredning om sammansättningen av det avfall som kommunen samlat in och det skräp som kommunen städat upp i de områden som avses i 48 c § (*sammansättningsutredning*). Kommunerna ska lämna producenterna de uppgifter som behövs för utredningen och även i övrigt bistå i genomförandet av utredningen med de åtgärder som behövs. Utredningen ska lämnas till miljöministeriet.

Närmare bestämmelser om innehållet i sammansättningsutredningen och om kommunernas skyldighet att lämna uppgifter och bistå vid genomförandet av utredningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

48 g §

Kommunens skyldighet att förhindra nedskräpning till följd av tobaksprodukter

Kommunen ska ordna insamling av avfall till följd av de tobaksprodukter som avses i 48 § 1 mom. 10 punkten i de områden som avses i 48 c § samt information och rådgivning om produkterna och sådant avfall i enlighet med 51 §. Närmare bestämmelser om minimiantalet avfallskärl avsedda för tobaksavfall och om placeringen av dem samt om innehållet i informationen och rådgivningen får utfärdas genom förordning av statsrådet **med undantag för information om återanvändbara alternativ.**

51 §

Producentens informations- och rådgivningsskyldighet

Producenten ska informera om var mottagningsplatserna för kasserade produkter finns och om deras öppettider, de slag av avfall som tas emot där och annat som behövs för att mottagningen ska fungera. Producenten ska dessutom informera och ge råd om åtgärder som gäller minskande av avfallets mängd och skadlighet, återanvändning och förberedelse för återanvändning, om konsekvenserna av nedskräpning och förhindrande av nedskräpning samt vid behov om de alternativ

Betänkande MiUB 14/2022 rd

för återanvändning som finns tillgängliga för produkterna. Informationen och rådgivningen kan vara olika i fråga om olika produktgrupper. Producenten ska vid behov ordna informationsspridningen och rådgivningen tillsammans med kommunen och andra aktörer inom avfallshanteringen. Producentens informations- och rådgivningsskyldighet gäller inte i 48 § 1 mom. 10 punkten avsedda producenter.

— — — — —

53 a §

Producentens egenkontroll

Producenten ska regelbundet och systematiskt övervaka att skyldigheterna enligt detta kapitel fullgörs och utveckla tillförlitligheten hos informationen om detta (*egenkontroll*). Till stöd för egenkontrollen ska vid behov en oberoende och yrkeskunnig person ges i uppdrag att genomföra regelbundna granskningar. Producenten ska göra upp en skriftlig plan för egenkontrollen, som ska fogas till den ansökan om godkännande för anteckning i producentregistret som avses i 101 §.

Den plan som avses i 1 mom. ska åtminstone innehålla uppgifter om

- 1) producentens bokföring enligt 54 § 1 mom. och bedömningen och utvecklingen av tillförlitligheten hos uppgifterna om den,
- 2) bedömning av hur producentens kostnadsansvar enligt 46, 48 b och 49 b § uppfylls,
- 3) uppföljning och utveckling av producentens betalningsandelar enligt 63 a §,
- 4) granskningar till stöd för egenkontrollen.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland kan godkänna undantag från de krav som avses i 2 mom., om det är befogat med beaktande av arten och omfattningen av producentens verksamhet. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland kan vid behov bestämma att en granskning ska utföras till stöd för den egenkontroll som avses i 1 mom.

Närmare bestämmelser om innehållet i granskningar enligt 1 mom., tidpunkten för dem och kraven på yrkeskompetens för den som utför dem och om de krav som anges i 2 mom. 1–3 punkten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

55 §

Säkerställande av att en producent är registrerad

En i 48 § 1 mom. avsedd producent ska vid leverans av produkter till distributörer upplysa dem om att producenten finns registrerad i det producentregister som avses i 142 §. Distributörer och andra företag samt offentliga upphandlande enheter som skaffar sådana produkter som avses i 48 § ska **om möjligt** försäkra sig om att producenten av de produkter som levererats till dem finns i producentregistret.

62 §

Anslutning till producentsammanslutningar

För att fullgöra sina skyldigheter enligt detta kapitel ska producenten ansluta sig till en producentsammanslutning som godkänts för införande i det producentregister som avses i 142 § eller

Betänkande MiUB 14/2022 rd

bilda en sådan producentsammanslutning tillsammans med andra producenter. Endast producenter får höra till en producentsammanslutning. Verksamhetsfältet för en sammanslutning av förpackningsproducenter ska omfatta alla förpackningsmaterial och alla i 48 § 1 mom. 7 punkten avsedda muggar som säljs tomma. ~~Verksamhetsfältet för en sammanslutning av producenter av fiskeredskap ska omfatta alla fiskeredskap som innehåller plast.~~

66 a §

Behörigt ombud för producent eller annan aktör

En aktör som är etablerad i Finland och som genom distansförsäljning säljer produkter som omfattas av producentansvar direkt till användare i en annan stat ska svara för att producentansvarsskyldigheterna fullgörs i staten i fråga. En aktör som säljer följande i 48 § 1 mom. avsedda produkter genom distansförsäljning direkt till användare i en annan medlemsstat i Europeiska unionen ska för fullgörandet av producentansvarsskyldigheterna utse ett i medlemsstaten i fråga etablerat behörigt ombud:

- 1) elektriska och elektroniska produkter,
- 2) i bilagan avsedda förpackningar som hör till plastprodukter för engångsbruk,
- 3) muggar som säljs tomma till slutanvändarna och som hör till plastprodukter för engångsbruk samt deras korkar och lock,
- 4) våtservetter för personlig hygien och konsumentbruk som hör till plastprodukter för engångsbruk,
- 5) ballonger för konsumentbruk som hör till plastprodukter för engångsbruk,
- 6) tobaksprodukter med filter som hör till plastprodukter för engångsbruk och tobaksfilter som hör till plastprodukter för engångsbruk,
- 7) fiskeredskap som innehåller plast.

En producent som är etablerad i en annan medlemsstat i Europeiska unionen och som säljer i 1 mom. avsedda produkter genom distansförsäljning direkt till användare i Finland ska med avvikelse från vad som föreskrivs i 62 § 1 mom. i stället för att ansluta sig till en producentsammanslutning utse ett behörigt ombud som svarar för att producentens skyldigheter fullgörs i Finland. En annan distansförsäljare som är etablerad i en annan stat och som säljer i 48 § avsedda produkter kan i stället för att ansluta sig till en producentsammanslutning utse ett behörigt ombud som är etablerat i Finland och som i stället för distansförsäljaren svarar för att dennes skyldigheter fullgörs i Finland.

69 §

Skyldigheterna för dem som ansvarar för retursystem för dryckesförpackningar

Den ansvarige för ett retursystem för dryckesförpackningar ska iaktta bestämmelserna i 48 b–48 d § om skyldighet att betala ersättning enligt produktgrupp till kommunerna och om fördelning av kostnadsansvaret mellan olika producentsammanslutningar och producenter som företräder samma produktgrupp, bestämmelserna i 48 f § om sammansättningsutredning, bestämmelser-

Betänkande MiUB 14/2022 rd

na i 51 § om producentens informations- och rådgivningsskyldighet, bestämmelserna i 53 a § om producentens egenkontroll och bestämmelserna i 54 § om producentens bokförings- och uppgiftsskyldighet. På sådana retursystem för dryckesförpackningar som tar emot medlemmar tillämpas dessutom bestämmelserna i 63 a § om producenternas betalningsandelar och jämkning av dem, bestämmelserna i 64 § om tryggnad av i producentregistret införda producenter och producentsammanslutningars verksamhet, bestämmelserna i 65 § om samarbete mellan producenter och producentsammanslutningar, bestämmelserna i 66 § om producentsammanslutningars tjänstuppehandling, bestämmelserna i 66 a § om behörigt ombud för producent eller annan aktör och bestämmelserna i 66 b § om verksamhet som behörigt ombud i Finland.

128 §

Åtgärder vid förseelser eller försummelser i fråga om producentansvar

Om en i 6 kap. avsedd producent eller producentsammanslutning eller en i 68 § avsedd ansvarig för ett retursystem för dryckesförpackningar inte har ordnat på i 46 § 1 mom. föreskrivet producentansvar grundad återanvändning, materialåtervinning, annan återvinning eller annan avfallshantering eller om producenten eller sammanslutningen inte har iakttagit skyldigheten enligt ett i 48 e § avsett beslut att betala ersättningar eller skyldigheten enligt 48 f § att göra en sammansättningsutredning i enlighet med denna lag eller de bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den, får Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland utöver det som föreskrivs i 126 §

1) ålägga producenten, producentsammanslutningen eller den ansvarige för ett retursystem för dryckesförpackningar att anpassa verksamheten till denna lag och de bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den och att visa att ändringarna har gjorts,

2) förbjuda producenten att på marknaden släppa ut en produkt som avses i 48 §, tills producenten har godkänts för anteckning eller antecknats i det producentregister som avses i 142 § eller tills producenten har fullgjort sin betalningsskyldighet enligt ett i 48 e § avsett beslut eller skyldigheten enligt 48 f § att göra en sammansättningsutredning.

145 §

Indrivning av kostnader och avgifter

På verkställigheten av en ersättning som baserar sig på ett beslut enligt 48 e § och som tas ut av producenten tillämpas vad som föreskrivs i utskökningsbalken (705/2007).

Denna lag träder i kraft den 20 .

De kostnader för kommunerna som avses i 48 d § 1 mom. 1 och 2 punkten, bortsett från kostnaderna för insamling och information och rådgivning i enlighet med 48 g §, är 2023–2025 4,79 € per invånare respektive år. Som kommunens invånarantal betraktas invånarantalet den 31 december det år för vilket avgiften bestäms.

Betänkande MiUB 14/2022 rd

Producentens kostnadsansvar enligt 48 b § tillämpas på producenter av tobaksprodukter med filter som hör till plastprodukter för engångsbruk och tobaksfilter som hör till plastprodukter för engångsbruk från och med den 1 januari 2023.

Producentens kostnadsansvar enligt 48 b § tillämpas på producenter av i bilagan avsedda plastprodukter för engångsbruk från och med den 1 januari 2023.

Bestämmelserna i 6 kap. om producentansvar i avfallslagen (646/2011) tillämpas på producenter av i 48 § 1 mom. 7 punkten avsedda muggar som säljs tomma från och med den 1 januari 2024. Skyldigheten enligt 46 § i avfallslagen att ordna avfallshanteringen av nämnda muggar och att svara för kostnaderna för den samt producentens kostnadsansvar enligt 48 b § för dessa muggar tillämpas dock först från och med den 1 januari 2025.

Producentens kostnadsansvar enligt 48 a § tillämpas på producenter av ballonger och våtservetter som hör till plastprodukter för engångsbruk från och med den 1 januari 2025. En producentsammanslutning eller en i 62 § 2 mom. avsedd producent ska lämna en i 101 § avsedd ansökan om godkännande för anteckning i producentregistret senast den 30 juni 2024.

Bestämmelsen i 48 § 1 mom. 6 punkten i denna lag tillämpas i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag till och med den 31 december 2023. Också den 48 § 2 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas till och med den 31 december 2023.

Ansaret för avfallshanteringen och dess kostnader enligt 46 § tillämpas på producenter av fiskeredskap som innehåller plast från och med den 1 januari 2025. En producentsammanslutning eller en i 62 § 2 mom. avsedd producent ska lämna en i 101 § avsedd ansökan om godkännande för anteckning i producentregistret senast den 31 december 2023.

Betänkande MiUB 14/2022 rd

BILAGA

Följande förpackningar är sådana plastprodukter för engångsbruk som avses i 48 b § 4 mom.:

1) livsmedelsförpackningar, det vill säga kärl såsom lådor, med eller utan lock, som används för livsmedel som

a) är avsedda att konsumeras direkt på plats eller avhämtade,

b) vanligtvis konsumeras direkt ur behållaren, och

c) är färdiga att konsumeras utan tillagning, kokning eller uppvärmning eller annan ytterligare beredning,

2) förpackningar eller omslag av ett flexibelt material som innehåller livsmedel som är avsedda att konsumeras direkt ur förpackningen eller omslaget utan ytterligare beredning,

3) dryckesförpackningar med en kapacitet av högst tre liter, det vill säga kärl som är avsedda för vätskor, till exempel dryckesflaskor inklusive korkar och lock samt kompositdryckesförpackningar inklusive korkar och lock, men inte dryckesbehållare i glas eller metall med korkar och lock som är gjorda av plast,

4) andra muggar än sådana som säljs tomma till slutanvändarna, inklusive deras korkar och lock,

5) tunna plastbärkassar.

Som livsmedelsförpackningar enligt 1 punkten betraktas inte tallrikar, dryckesförpackningar som avses i 3 punkten eller sådana förpackningar och omslag av flexibelt material som avses i 2 punkten.

Helsingfors 22.11.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Hanna Kosonen cent

vice ordförande Tiina Elo gröna

medlem Petri Huru saf

medlem Emma Kari gröna

medlem Mai Kivelä vänst

medlem Johan Kvarnström sd

medlem Sheikki Laakso saf

medlem Niina Malm sd

medlem Hussein al-Taee sd

medlem Katja Taimela sd

medlem Ari Torniainen cent

ersättare Sari Multala saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.